

Könyvtártudományi TDK

2012. április 25.

Magyarországon alkalmazott integrált könyvtári
rendszerek

Dr. Hegyi Ádám

IKR a magyarországi könyvtárakban

- Corvina
- Huntéka
- Aleph
- Szirén
- Szikla
- Bodza keretrendszer
- Amicus

IKR külföldi könyvtárakban

- Szomszédos országokban a magyar kisebbség könyvtáraiban gyakran magyar rendszer található.
- Nyugat-Európában az ALPEH az egyik legnépszerűbb rendszer.

RFID

- Önkiszolgáló kölcsönzéssel gyorsítható a munkafolyamat és kisebb személyzet kell hozzá.
- Könyvtári állomány épületen belüli használata is nyomon követhető.
- Hátránya a dokumentum könnyen rongálódik és az RFID tag sérülékeny.
- Sokszor tévesen kölcsönöz a rendszer.

RFID tapasztalatok

- Elbocsátásra lehetőség
- Munkafolyamatok csak részben egyszerűsödnek
- Rongálás kockázata nő

Repozitóriumok

- Felsőoktatási könyvtárak kötelessége az intézményben készült disszertációk és szakdolgozatok megőrzése.
- Megőrzésen kívül a feltárás és korlátozva a szolgáltatás is feladatuk.
- A repositóriumok digitális formában tárolják a gépiratokat, de a szerzői jogot nem sértik ezzel semmilyen módon.

Repozitóriumok metaadatai

- Sokszor nem MARC formában készülnek, amely megnehezíti az adatcserét
- Dublin Core alkalmazás sem mindig megoldott
- OAI protokoll használata fontos

Interaktív OPAC modulok

- Web 2.0 szellemében az olvasók elvárják az interaktivitást.
- Sok könyvtár elutasítja ezt, de nyitnak a Facebook felé, miközben chat szolgáltatást nem vezetnek be.
- Az OPAC-ban megjeleníthető találatokhoz nem készíthetnek megjegyzéseket az olvasók
- Sok OPAC külső hivatkozásokat is tartalmaz, pl.: GoogleBooks.

Netes könyvkeresők

- Átlagos felhasználó csak a Google-ban keres, ráadásul a Google Books teljes műveket is tartalmaz
- Ingyenes és fizetős elektronikus könyvtárak keresői jobban kihasználják a web 2-es alkalmazásokat, mint a könyvtárak.

MARC szabványcsalád és az adatvesztés

- A különböző MARC specifikációk miatt veszteséggel konvertálhatóak a bibliográfiai rekordok.
- Adatvesztést nagyon gyakran a karakterkódolás is okoz.

Adatveszteség problémája

- Még mindig megoldatlan a karakterkódolásból fakadó adatveszteség. A UNICODE kódolást sokszor megakadályozza az operációs rendszer vagy az IKR.
- Háttértároló eszközök sérülékenysége miatt is nagy az adatveszteség kockázata.

Közös katalogizáló rendszerek

- Alapvetően két típusa létezik: centralizált és decentralizált modell.
- Legnagyobb problémájuk a duplumszűrés.
- Z39.50 és OAI protokollok használata elengedhetetlenül szükséges hozzájuk.
- Adatfrissítés gyakorisága félreértésekre adhat okot.
- Adatbányászat számára nagyon fontos kincsesbányák, de a szerzői jogot tiszteletben kell tartani.

Közös katalógusok 2.

- Túl sok párhuzamos rendszer létezik, a fejlesztők nem mindig hajlandóak ezek összehangolására.
- Egy-egy cég kivonulása esetén komplett szolgáltatások omolhatnak össze.

Adatbiztonság

- Integrált könyvtári rendszerek személyes adatokat is tartalmaznak.
- Ki és hogyan férhet hozzá ezekhez az adatokhoz?
- Intelligens kártyák adatait milyen mértékben használhatja fel az IKR?
- Feltörés esetén hány bites titkosítás áll ellen az adatlopásnak?

Felhasználói problémák

- Böngészőknek egyformán kell megmutatniuk a keresőfelületet.
- Félreérthető keresési opciók.
- Keresési kultúra alacsony színvonalú.
- CCL nyelvet kevesen használják.
- Mesterséges nyelvű IKNY nem terjedt el.

Holding adatok és a duplumszűrés

- A holding adatok a rekordok példányspecifikációi.
- Segítségükkel egyedi jellemzőket is ki lehet deríteni egy-egy dokumentumról.
- A közös katalogizáló rendszerekbe beépített duplumszűrő kulcsok gyakran letiltják a holdingadatokat.

A dolgozatok témájaként ajánlott problémakörök

- Az alábbiakban felsorolom azokat a témákat, amelyek a tanszék oktatóinak érdeklődési körébe tartoznak, de természetesen lehet más ötlettel/témával megkeresni az adott oktatót:
- Nyomdászjelvények
- Könyvjegyzékek
- Könyvtártörténet
- Könyvtári informatika
- Információs társadalom
- Kulturális örökség
- Kora újkori peregrináció
- Olvasáskutatás
- Kommunikációelmélet

Digitális dokumentumok tárolása és szolgáltatása az integrált könyvtári rendszerekben

- Repozitóriumok valósítják ezt meg, de ezek nincsenek integrálva a könyvtári szoftverekbe.
- Külön kereső felületek nem szerencsés megoldások.
- Több ezer digitális kép tárolása komoly nevezéktan kialakítását igényli.

Lehetséges kutatási irányok

- Keresési technikák elemzése
- Authority file-ok összevonásának módszerei
- Olvasói/könyvtárosi igényfelmérés
- Átláthatóság tesztelése

Milyen előzményekre lehet támaszkodni?

- A hazai és a külföldi szakirodalomban rendkívül sok publikáció jelent meg a témában, lásd MANCI, HUMANUS, EISZ adatbázisok.

Köszönöm a figyelmüket!

hegyi@bibl.u-szeged.hu